

PAŽYMA Nr. NV- 2022-02-14		DOKUMENTAS PASIRAŠYTAS	
VYRIAUSYBĖS IŠVADA Nr.: TAP-22-166 TAIS-22-1599	DĖL KOMPENSACIJŲ NEPRIKLAUSOMYBĖS GYNĖJAMS, NUKENTĖJUSIEMS NUO 1991 M. SAUSIO 11–13 D. IR PO TO VYKDYTOS SSRS AGRESIJOS, BEI JŲ ŠEIMOMS ĮSTATYMO 1 IR 4 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 3 ¹ STRAIPSNIŲ ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-909		
	Rengėjas	Svarstyta	Siūloma
	Pateikimo Seimui terminas 2022-01-12	Sveikatos apsaugos ministerija (SAM)	Nesvarstyta

DALYKINIS VERTINIMAS	Siūlomos pagrįstos priemonės, kurios padės išspręsti nustatytą problemą	Taip
	Siūlomas sprendimas pagrįstas įrodymais (duomenimis, faktine informacija)	Ne
	Teisės akto projektas parengtas laikantis Vyriausybės darbo reglamento reikalavimų dėl derinimo subjektų, terminų, projekto lydimosios medžiagos	Taip
	Teisėkūros procesas buvo įtraukus, užtikrinant tinkamą suinteresuotų asmenų informavimą ir dalyvavimo sąlygas	Netaikyta
TEISINIS VERTINIMAS – TEISĖS GRUPĖS PASTABOS	Vertinamojo / tikslinamojo pobūdžio	

PROJEKTO TIKSLAS	Pateikti Vyriausybės išvadą (iš esmės pritarti Įstatymo projektui, bet pasiūlyti Seimui jį tobulinti) dėl Seimo narių (P.Kuzmickienės, A.Anušausko, A.Pociaus, E.Jovaišos, R.Morkūnaitės-Mikulėnienės, L.Andrikienės) pasiūlymų Kompensacijų nepriklausomybės gynėjams, nukentėjusiems nuo 1991 m. sausio 11–13 d. ir po to vykdytos SSRS agresijos, bei jų šeimoms įstatymo (Įstatymo) pakeitimams, kuriais siūloma kompensuoti nepriklausomybės gynėjams ir nukentėjusiems maitinimo ir pragyvenimo išlaidas ambulatorinės medicininės reabilitacijos metu
SPRENDŽIAMA PROBLEMA	Seimo nariai siūlo (nuo 2022-07-01) nustatyti, kad nepriklausomybės gynėjams ar kitiems nukentėjusiems nuo 1991 m. sausio 11-13 d. ir po to vykdytos SSRS agresijos (sunkiai / apysunkiai sužalotiems ar kurie pripažinti nedarbingais / iš dalies darbingais), skyrus ambulatorinę medicininę reabilitaciją, jiems būtų kompensuojamos ir maitinimo bei pragyvenimo išlaidos. Kompensacijas skirtų ir išmokėtų savivaldybės iš valstybės biudžeto specialios tikslinės dotacijos lėšų. Išlaidos asmeniui būtų kompensuojamos kiekvienais kalendoriniais metais, bet ne daugiau kaip už 16 kalendorinių dienų. Maitinimo ir pragyvenimo išlaidų kompensavimo dydžius pasiūlyta nustatyti Vyriausybei ar jos įgaliotai institucijai

POREIKĮ KEISTI REGULIAVIMĄ INDIKUOJANTYS SUBJEKTAI IR (AR) ŠALTINIAI	DUOMENYS / ĮRODYMAI
✓ Praktinės taikymo problemos	Pagal dabartinį teisinį reglamentavimą nepriklausomybės gynėjo ar nukentėjusio nuo 1991 m. sausio 11–13 d. ir po to vykdytos SSRS agresijos teisinį statusą turintiems asmenims ambulatorinės medicininės reabilitacijos dėl neurozinių, stresinių ir somatoforminių sutrikimų ar ilgalaikių asmenybės pakitimų po katastrofos paslaugos yra kompensuojamos iš PSDF biudžeto. Tačiau maitinimo ir pragyvenimo išlaidos šios reabilitacijos metu nėra apmokamos. Dėl šios priežasties ambulatorinės medicininės reabilitacijos paslaugos tampa nepatrauklios

SIŪLOMOS PROBLEMOS SPRENDIMO PRIEMONĖS

Rengėjų pasiūlyta Vyriausybės pozicija dėl pritarimo Įstatymo projektui, pasiūlant Seimui jį tobulinti, laikytina iš esmės tinkama.

Tačiau rengėjų pasiūlytos Įstatymo projekto formuluotės, kuriomis siūloma Seimui Įstatymo projektą tobulinti, nevisiškai atitinka nurodytą argumentaciją. Pvz., teigiama, kad būtina tikslinti Įstatymo projekto 3¹ str. 1 d., nes medicininė reabilitacija skiriama nebūtinai kiekvienais kalendoriniais metais, bet rengėjų pasiūlytoje šios dalies

formuluotėje tai neatspindi. Argumentuojama, kad siekiant nepažeisti Konstitucijoje įtvirtintos įstatymų viršenybės poįstatyminių teisės aktų atžvilgiu, Vyriausybei ar jos įgaliotai institucijai nereikėtų palikti nustatyti kompensacijų dydžius ir skyrimo sąlygas, tačiau pasiūlytoje Įstatymo projekto 4 str. 1^l d. formuluotėje neaišku kodėl numatoma, kad kompensacijos bus skiriamos ir mokamos savivaldybės administracijos direktoriaus nustatyta tvarka.

Abejotina, ar rengėjų pasiūlymas numatyti, kad maitinimo ir pragyvenimo išlaidų kompensacijos skiriamos ir išmokamos savivaldybės administracijos direktoriaus nustatyta tvarka pagal Įstatymo projekte numatomas sąlygas yra tinkamas. Įstatymo projekte yra pasiūlyta nustatyti tik minimalias sąlygas, t.y. kad: kompensuojama 100 proc. šių išlaidų; išlaidos kompensuojamos kiekvienais kalendoriniais metais ne daugiau kaip 16 kalendorinių dienų; kompensacijos sumokamos, kai asmuo pateikia dokumentus, patvirtinančius, kad jam pripažintas nepriklausomybės gynėjo ar nukentėjusiojo teisinis statusas, ir medicinos dokumentus, patvirtinančius medicininės reabilitacijos poreikį. Iš šių nuostatų nėra aišku, kaip praktikoje turėtų veikti kompensacijų skyrimo ir išmokėjimo mechanizmas, pagal kokius kriterijus savivaldybės turės spręsti skirti šias kompensacijas ar ne. Nenustačius vieningo ir aiškaus skyrimo ir išmokėjimo tvarkos mechanizmo, savivaldybėse bus formuojamos skirtingos praktikos, dėl ko kompensacijų prieinamumas nebus visur užtikrinamas vienodai.

Taip pat iš rengėjų pasiūlytos formuluotės, kuria pasiūlyta kompensuoti 100 proc. maitinimo ir pragyvenimo išlaidų, nėra aišku, kokioms sąlygoms esant ir kokia apimtimi šios išlaidos bus kompensuojamos. Kyla klausimas, ar bus kompensuojamos asmens nuosavo būsto išlaikymo išlaidos (kokios ir kaip), jei asmuo ambulatorinės reabilitacijos metu liks gyventi savo gyvenamojoje vietoje; ar bus kompensuojamos išlaidos (kokios ir kaip), asmeniui ambulatorinės reabilitacijos metu apsigyvenus prabangiame viešbutyje ar, pvz., nusprendus kas vakarą dar ir vakarienauti restorane.

Todėl siūlytina Įstatymo projekte nustatyti detalesnes ir aiškesnes kompensacijų skyrimo ir išmokėjimo sąlygas ar kriterijus. Svarstytinas ir tikslingumas nustatyti, kad maitinimo ir pragyvenimo išlaidų kompensacijų skyrimo ir išmokėjimo tvarką (t.y. procedūrą) nustato Vyriausybės įgaliota institucija ar SAM

Siūloma pritarti Įstatymo projektui, bet pasiūlyti Seimui jį tobulinti:

- 1) Siekiant teisinio aiškumo, atsižvelgiant į tai, kad žuvusiems asmenims maitinimo ir pragyvenimo išlaidų kompensacijos negalėtų būti teikiamos dėl objektyviai suprantamų aplinkybių, siūlytina patikslinti Įstatymo projekte išvardintas asmenų, kuriems bus teikiamos kompensacijos, grupes.
- 2) Vertinant tai, kad medicininė reabilitacija gali būti skiriama nebūtinai kiekvienais kalendoriniais metais, taip pat kad ji gali būti ne tik stacionarinė, bet ir ambulatorinė, ir siekiant teisinio aiškumo, siūloma patikslinti kompensacijų skyrimo sąlygas, t.y. nustatyti, kad kompensuojama 100 proc. maitinimo ir pragyvenimo išlaidų teikiant ambulatorinės medicininės reabilitacijos dėl neurozinių stresinių ir somatoforminių sutrikimų ar ilgalaikių asmenybės pakitimų po katastrofos išgyvenimo laikotarpį.
- 3) Siekiant nepažeisti Konstitucijoje įtvirtintos įstatymų viršenybės poįstatyminių teisės aktų atžvilgiu, siūlytina nustatyti aiškią poziciją dėl maitinimo ir pragyvenimo išlaidų kompensavimo dydžio bei šių kompensacijų mokėjimo sąlygų reglamentavimo ir nepalikti šių dalykų nustatyti Vyriausybei ar jos įgaliotai institucijai. Siūloma nustatyti, kad maitinimo ir pragyvenimo išlaidų kompensacijos skiriamos ir išmokamos savivaldybės administracijos direktoriaus nustatyta tvarka.
- 4) Įstatymo projekto įsigaliojimo data nustatyta 2022-07-01. 2022 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme lėšos nėra numatytos. Vyriausybė ketina būtinas Įstatymo projekto įgyvendinimui lėšas numatyti 2023 m. valstybės ir savivaldybės biudžeto projekte. Atsižvelgiant į tai, siūloma įsigaliojimo datą pakeisti į 2023-01-01

SPRENDIMO ĮGYVENDINIMO KAŠTAI

Rengėjai yra įvertinę papildomų lėšų poreikį Įstatymo projekte numatytoms priemonėms įgyvendinti. Tačiau apie lėšų poreikį informacija pateikiama tik teikime (lydraštyje). Svarstytina, ar dėl valstybės biudžeto lėšų poreikio Įstatymo projekto nuostatomis įgyvendinti Vyriausybė neturėtų pasisakyti ir savo išvadoje.

Taip pat siūlytina įvertinti tikslingumą į pasiūlytų priemonių įgyvendinimo kaštus įtraukti ir administravimo išlaidas savivaldybėms.

Atkreiptinas dėmesys, kad teikiant patikslintą informaciją, reiktų atnaujinti duomenis apie nepriklausomybės gynėjo ir nukentėjusio asmens teisinį statusą turinčius asmenis (duomenys – 2017 m.)

Papildomų lėšų poreikis

Iš valstybės biudžeto papildomai reikės (metams) apie 300 tūkst. eurų (skaičiuojant, kad: paciento vienos stacionarinės medicininės reabilitacijos dienos maitinimo ir pragyvenimo išlaidos kainuoja apie 32 eurus; maitinimo ir pragyvenimo išlaidos bus skiriamos 16 dienų per metus; gavėjų skaičius – apie 576 asmenys)

SPRENDIMO ĮGYVENDINIMO NAUDOS

Priėmus Įstatymo projektą, Lietuvos Respublikos nepriklausomybės gynėjams ar kitiems nukentėjusiems nuo 1991 m. sausio 11-13 d. ir po to vykdytos SSRS agresijos (nepriklausomybės gynėjo teisinis statusas yra pripažintas 442 asmenims, nukentėjusio asmens teisinis statusas – 154 asmenims) bus pagerintas ambulatorinės medicininės reabilitacijos prieinamumas

SUINTERESUOTŲ ASMENŲ ĮTRAUKIMAS

Dėl projekto pobūdžio (teikiama Vyriausybės išvada dėl Seime svarstomo įstatymo projekto) viešosios konsultacijos nevykdytos

TEISĖS AKTO PROJEKTO DERINIMAS

Projektas derintas su TM, FM, SADM ir patikslintas pagal gautas pastabas. Pažymėtina, kad teikime pasigendama aiškos argumentacijos dėl SADM pastabos, į kurią neatsižvelgta. Atkreipiame dėmesį, kad teikiant projektą būtų tikslinga pridėti ir institucijų, teikusių pastabas, derinimo raštus (ypač tais atvejais, kai į pateiktas pastabas neatsižvelgta).

Svarstyтина, ar projekto nereikėtų darbine tvarka suderinti ir su Lietuvos savivaldybių asociacija, nes kompensacijas skirti ir išmokėti yra siūloma savivaldybių administracijoms

Likusios nesuderintos pastabos ir pasiūlymai	SADM: 1) politikos formavimas dėl maitinimo ir pragyvenimo išlaidų ambulatorinės medicininės reabilitacijos dėl neurozinių stresinių ir somatoforminių sutrikimų ar ilgalaikių asmenybės pakitimų po katastrofos išgyvenimo laikotarpiu kompensacijų nepriskirtinas socialinės apsaugos ir darbo ministro valdymo sričiai, tai turėtų būti priskirtas sveikatos apsaugos ministrui. Atsižvelgiant į tai, projektu turėtų būti teikiami siūlymai dėl Įstatymo projekto tobulinimo, aiškiai nurodant SAM ir jos kompetencijas įgyvendinant Įstatymą
--	---

PAŽYMĄ PARENGĖ

Daiva Buivydaite-Garbštienė

Vyriausybės kanceliarijos Socialinės politikos grupė, patarėja